

Gamla kakelugnar skingras efter "sanering" i Mjölby

31/1/1976

Samtidigt som rivningen av fastigheten Lagmansgatan 4 i Mjölby inletts har också en 70-årig utställning av kakelugnar gått till spillo. Huset byggdes 1907 av fabriker Ernst Johan Edholm. Då passade också en farbror till honom, Erik Pettersson, på att placera inte mindre än fem kakelugnar i huset. Där har de stått och brukats alltsedan dess. Under årens lopp har många av kakelugnsmakarens kunder beskådat hans verk. Sannolikt har de också fått stå modell till en del kakelugnar som kring sekelskiftet sattes upp i Mjölbytrakten.

— Jag tyckte kakelugnarna var så fina att det var synd att förstöra dem, säger byggmästare Egon Forsberg i Hogstad, som köpt tre av dem. En av dem kommer inom den närmaste tiden att sättas upp i en nybyggd villa på Rytthagen. Ingen av de fem kakelugnarna var lika varandra. Någon var försedd med ornament, andra med dekor, som bränts in i glasyren. En av dem var en sk 24-tummare och den smalaste kakelugn Egon Forsberg någonsin sett. Den är den enda som ännu inte är riven i utställningshuset.

□ VARIANTER

Kakelugnsmakare Erik Pettersson hade tillsammans med brodern Karl en verkstad i Skänninge omkring sekelskiftet och där tillverkades kakelugnar. När brorsonen Ernst Johan 1907 byggde sig en egen villa, Lagmansgatan 4, fick farbrodern Erik placera ut sina olika varianter av kakelugnar i huset. Dessa användes för uppvärmning av husets båda lägenheter ända tills de i mitten av 50-talet ersattes med centralvärme. Men fortfarande var de i bruk för trivselbrasor så länge huset var bebott. Trots att mycket av inredningen i huset nu plockats bort i samband med rivningen har den enda kvarvarande kakelugnen använts som värmekälla för arbetarna dessa svinkalla vinterdagar — och fungerat fint.

□ ROMANTIK

Men kakelugnar har blivit på modet igen och till och med i ny-

producerade villor vill många ha en kakelugn — en eftergift för en nygammal romantik?

Kanske är det också för att många plötsligt insett att kakelugnar snart är ett förgånget kapitel. Inte många finns kvar i dag och därför försöker man rädda vad som räddas kan.

□ FÖRSIKTIGHET

— Men jag råder till försiktighet, säger Egon Forsberg. Är det fråga om en snygg kakelugn så kan jag kanske acceptera det. Men att sätta upp en kakelugn bara för att det skall så vara tycker jag inte är riktigt. Det krävs också mycket av miljön, framför allt i en nybyggd, modern villa. Men visst kan den passa in i t ex en gillestuga. Där emot vid reovering av äldre hus, helst av herrgårdstyp, kan det vara mer befogat. Därför

får vi ofta påverka i båda riktningar, menar Egon Forsberg.

□ UTBILDNING

Tyvärr försvinner inte bara kakelugnarna. Också kakelugnsmakarna som yrkesgrupp blir allt mer reducerad. En brorson till Erik Pettersson, Karl-Axel Pettersson, förde yrkestraditionen vidare i Mjölby. Han är fortfarande i livet men pensionerad. Han satte dock upp ett par kakelugnar i somras. Ende verksamme kakelugnsmakaren i Mjölby är Folke Boll som nu hjälper Egon Forsberg.

Men helt otänkbart att yrket lever upp igen är det inte. På en del håll i landet har det talats om att starta utbildning. Och går kakelugnarna mot en renässans är väl detta inte någon utopi.

GULL-BRITT ERICSON

Tage Tybring, Boxholm, som river fastigheten, har själv köpt ett par av kakelugnarna. Den enda som finns kvar, den ovanligt smala 24-tummaren, använder han att värma sig vid under rivningen. Alla de övriga är redan nedmonterade